

Ethische aspecten van vroegtijdige zorgplanning

OVER GOED HANDELEN

Overzicht

- ▶ 11 punten om mee te nemen
- ▶ Moreel beraad: een stappenplan
- ▶ Voorbeelden uit de praktijk
- ▶ (be)denken en doen

Levens- en doodbeschouwing

**Je bril bepaalt
je denken bepaalt
je taal bepaalt
je houding / attitude bepaalt
je gedrag**

en omgekeerd

Wat is ethiek in de zorg?

- ▶ Het systematisch en kritisch nadenken,
 - ▶ in dialoog met anderen,
 - ▶ over het menselijk handelen in het perspectief van menswaardigheid,
 - ▶ met het oog op het verlenen van goede zorg
- ▶ Taak van organisaties

Met o.m. dank aan opleiding Referentiepersoon Dementie, ECDV, 2019.

Waarover reflecteren? Spanningsvelden

3

- De dingen goed doen
- De goede dingen doen

vergen allebei hun eigen ethische reflectie

Waarden en normen

4

Levensbeschouwing
Waarden
Normen
Ethiek
(Dagdagelijkse) moraal

Waarden

Ideaal
Nooit helemaal haalbaar
Positief
Door opvoeding
Inwendige motivatie voor 'het goede'
Tonen/voor-leven
Motiveren en legitimeren het handelen, keuzes

Normen

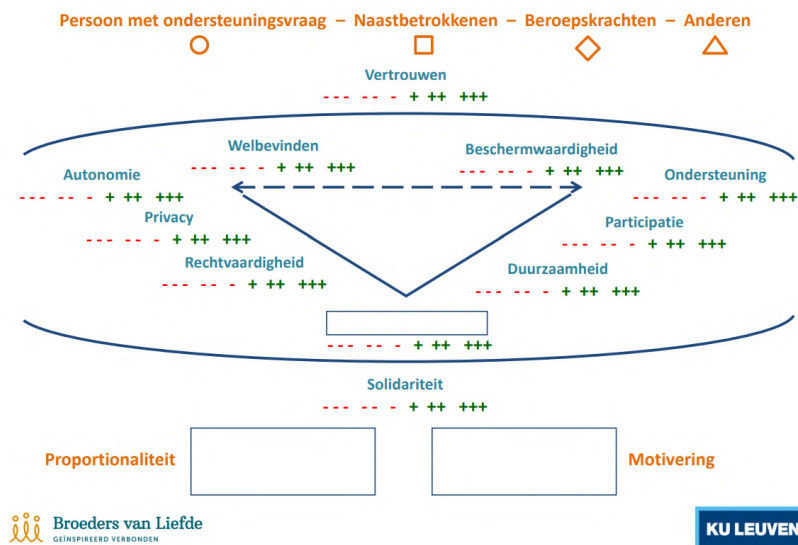
In principe haalbaar
Negatief
Afdwingbaar
Uitwendig gebod
Leren / voorschrijven

Met dank aan opleiding
Referentiepersoon Dementie, ECDV,

Met dank aan Axel Liégeois,
Waarden in Dialoog (2021)

Waardentoets

4

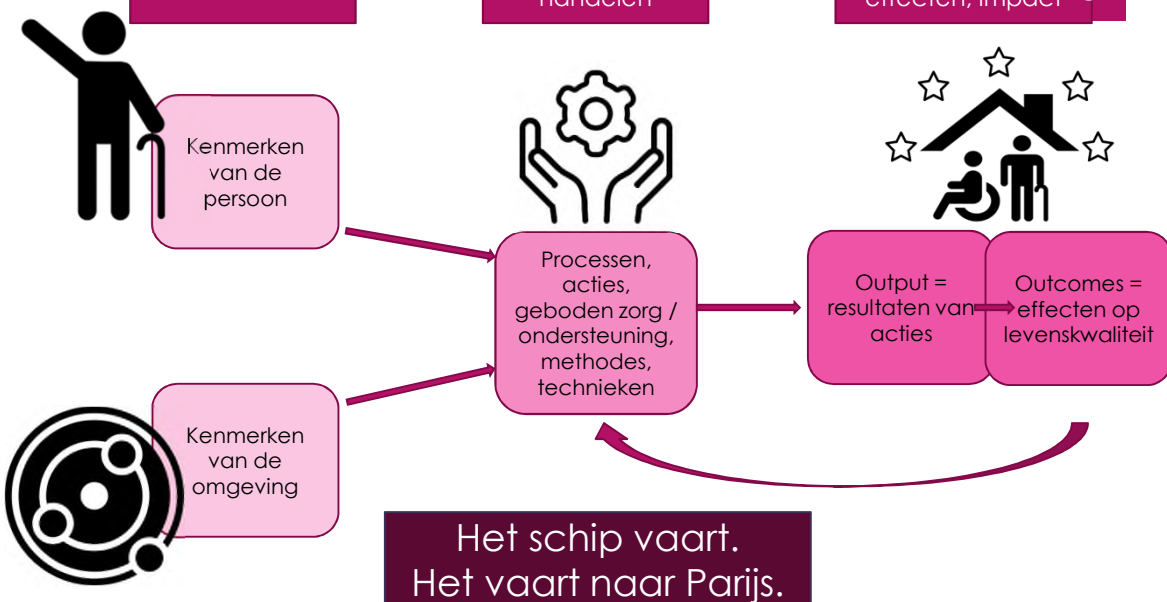

Bronnen

Kwalitatief
handelen

Resultaten,
effecten, impact

5

Kwaliteit van leven doel, norm en kader (Schalock + 1)

6

Wiens kwaliteit van leven?

7

Verstandelijke beperking is "een conditie, gekenmerkt door significante beperkingen in intellectueel én in adaptief functioneren, ontstaan voor de leeftijd van 22 jaar" (AAIDD)

- een behoefte om ondersteuning te krijgen bij het uitvoeren en deelnemen aan activiteiten
- het functioneren van de persoon wordt steeds gezien als een wisselwerking tussen de persoon en zijn omgeving

Kracht en kwetsbaarheid
zelfbepaling versus aangeleerde hulpeloosheid
empowerment, een eigen stem

Wiens kwaliteit van leven?

Het **VN-Verdrag voor de rechten van de persoon met een handicap** heeft als doel

“het volledige genot door alle personen met een handicap van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid te bevorderen, beschermen en waarborgen, en ook de eerbiediging van hun inherente waardigheid te bevorderen. Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.”

(www.vaph.be)

Wiens kwaliteit van leven?

- ▶ De persoon met verstandelijke beperking
- ▶ Familie
- ▶ Begeleiders
 - ▶ Een zorgdriehoek
- ▶ De 'rest'

Hoe reflecteren? Zorg-ethisch kijken

Joan Tronto

8

<https://www.vives.be/nl/stimul>
www.vlaamswelzijnsverbond.be/intersectoraal/cez/activiteiten/stappenplannen-en-zorgethiek

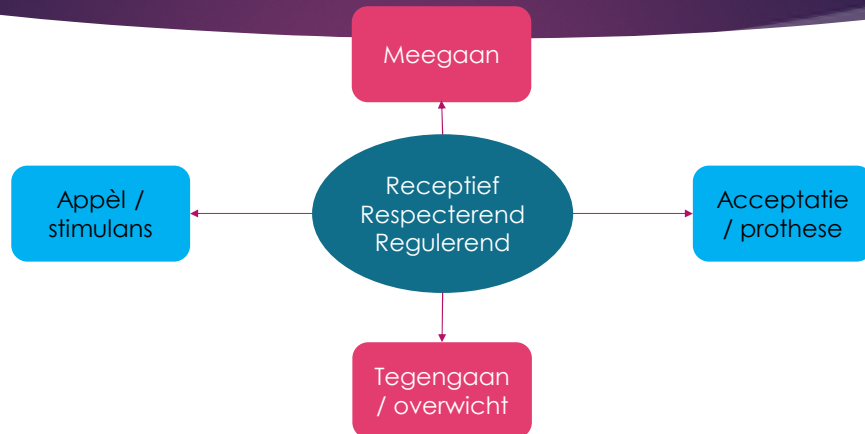
Moreel beraad, een stappenplan

8

1. Analyse van de situatie: ✓ Beschrijving van de feiten ✓ Een eerste formulering van het ethisch probleem – de ethische vraag?	2. Analyse van betekenis en motieven: ✓ Het verhaal van elke betrokkene? ✓ De betekenis voor elke betrokkene? ✓ Herformuleren we de ethische vraag?
3. Verkenning van handelingsalternatieven: ✓ Op welke verschillende manieren kunnen we handelen? ✓ Wat zijn de gevolgen van elk alternatief (korte en lange termijn) ✓ Hoe beleeft ieder deze alternatieven?	4. Afweging van waarden: ✓ Welke waarden zijn in het geding? Wat is het waardenconflict? ✓ Hoe wegen we de waarden proportioneel af?
5. Beslissingsmoment: ✓ Keuze voor één alternatief ✓ Verantwoording van de beslissing ✓ Met dank aan Bernadette Houdart en ethische commissie van het Vlaams Welzijnsverbond	

Over leiden en volgen: met de juiste attitude zoekend reageren

9

Cora Van der Kooij, Belevingsgerichte zorg

Wat ertoe doet

10

- ▶ Het kleine belangrijke – nieuwsgierige - deugddoende = kerngesprek
- ▶ Afstemmen en erkenning geven
- ▶ Het belang van taal
- ▶ Micro – meso – macro
- ▶ Afstemming ethische reflectie – wetgeving - zorgpraktijk
- ▶ Het gesprek eindigt nooit - ook niet 'als het op papier staat'

Ter info

Begeleiding bij moreel beraad:

- sTimul, Zorgethisch lab van Hogeschool Vives;
- UCLL Stimulans
- Je pastoraal werker / ethische werkgroep (of die van de burens)

Opleidingen:

- KU LEUVEN Opleiding met getuigschrift tot Ethisch Referent ('Ethiek op de werkvloer')
- Hogescholen

Dank voor jullie aandacht

Hadewych Schepens

Orthopedagoge in Alvinneberg vzw

Referentiepersoon dementie en vormingsmedewerker Dementie bij mensen met VB, Expertisecentrum Dementie VI.

Doctoraat over levenskwaliteit van oudere mensen met een verstandelijke beperking, KU Leuven

m.m.v. Bernadette Houdart, Ine Vandeneijnde